

Vypořádání stanoviska Ministerstva životního prostředí (dále jen „MŽP“) č. j. MŽP/2022/710/1398, ze dne 17. 5. 2022 uplatněného k veřejnému projednání návrhu 9. aktualizace Zásad územního rozvoje Středočeského kraje (dále jen „návrh aktualizace“).

1. Negativní stanovisko MŽP:

„MŽP uplatňuje na základě ustanovení § 42b odst. 4 stavebního zákona, prostřednictvím odboru posuzování vlivů na životní prostředí a integrované prevence, jako dotčený orgán dle zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů a zákona o ochraně přírody a krajiny (z hlediska druhové ochrany a implementace mezinárodních závazků), následující stanovisko k návrhu 9AZÚR SČK.

1.1. Z hlediska zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon o ochraně ZPF“)

Na základě ustanovení § 17 písm. a) zákona o ochraně ZPF uplatňuje MŽP z hlediska ochrany zemědělského půdního fondu nesouhlasné stanovisko k návrhu aktualizace.

Odůvodnění: Předmětná aktualizace vymezuje koridory pro veřejně prospěšnou stavbu VRT – koridor D216 pro trať Praha – Brno, úsek Poříčany – hranice kraje a koridor D217 pro spojkou VRT – Nymburk. Záměr předpokládá podle kvalifikovaného odhadu (pro průměrnou šířku vlastní dráhy 40 m) zábor cca 200 ha zemědělského půdního fondu (dále také „ZPF“) pro trasu koridoru D216 a 48 ha pro trasu koridoru D217, z toho celkem cca 122 ha půdy zařazené do I. třídy ochrany a 48 ha zařazené do II. třídy ochrany. Návrh 9AZÚR SČK v odůvodnění pouze konstatuje, že koridor vymezený na podkladě studie proveditelnosti VRT Praha – Brno – Břeclav je vyhodnocen z hlediska ochrany ZPF jako nejvýhodnější a jeho vymezení respektuje zásady ochrany ZPF s tím, že není možné zábory nejkvalitnějších půd eliminovat, dále že organizace půdního fondu a síť zemědělských komunikací budou narušeny, avšak budou provedena opatření umožňující křížení VRT s těmito komunikacemi a nedojde k takové fragmentaci území, aby menší bloky nebylo možné dále obhospodařovat. VVURÚ konstatuje potenciální přímý negativní vliv na ZPF a v rámci opatření obecně uvádí nutnost minimalizace záboru půd I. a II. třídy ochrany. **Dále toto vyhodnocení pracuje s invariantním návrhem, přestože ve stanovisku k potřebě posouzení bylo požadováno doložit, jakým způsobem byly prověřeny jiné varianty řešení ve vazbě na ochranu ZPF, a zaměřit se na plošnou ochranu ZPF ve smyslu požadavku § 4 zákona o ochraně ZPF. Do odůvodnění návrhu předmětné aktualizace bylo tedy požadováno doložení prověřování a porovnání jednotlivých prověřovaných tras z hlediska dopadů na ZPF se zřejmým uvedením, že se jedná variantu z pohledu ZPF nejvhodnější. To však provedeno nebylo.**

Odůvodnění návrhu aktualizace rovněž nesplňuje povinnost uvedenou v ustanovení § 5 odst. 1 zákona o ochraně ZPF, tj. za účelem zajištění ochrany zemědělského půdního fondu při územně plánovací činnosti jsou pořizovatelé a projektanti územně plánovací dokumentace povinni řídit se obecnými zásadami ochrany podle § 4 zákona o ochraně ZPF a navrhnout a zdůvodnit takové řešení, které je z hlediska ochrany zemědělského půdního fondu a ostatních zákonem chráněných obecných zájmů nejvýhodnější, přičemž musí vyhodnotit předpokládané důsledky navrhovaného řešení na zemědělský půdní fond, a to v porovnání s jiným možným řešením. **Trasování koridoru tedy mělo být řešeno variantně s prokázáním nejlepšího řešení z pohledu ochrany půdního fondu a odůvodnění návrhu ani vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území nelze považovat za dostatečné.**

1.2. Z hlediska zákona o ochraně přírody a krajiny

Na základě ustanovení § 79 odst. 3 písm. s) zákona o ochraně přírody a krajiny je z hlediska druhové ochrany a implementace mezinárodních závazků vydáno nesouhlasné stanovisko a je požadováno následující.

Odůvodnění: Předmětem návrhu aktualizace je vymezení koridorů pro veřejně prospěšné stavby VRT Poříčany – Světlá nad Sázavou a spojka v úseku VRT – Nymburk, včetně staveb souvisejících. Z předložených materiálů vyplývá, že koridory D216 a D217 jsou navrženy ve střetu s biotopem zvláště chráněných velkých druhů savců, v případě D217 je střet jihozápadním směrem od Nymburka a v případě D216 je střet severně od Českého Brodu a jihozápadně od Kutné Hory. V této souvislosti požadujeme při dalším zpřesňování koridorů VRT zachovat funkčnost biotopu zvláště chráněných velkých druhů savců, což je nezbytné zohlednit v návrhu aktualizace.“

2. Návrh dohody ve věci vypořádání negativního závazného stanoviska MŽP

2.1. Vyhodnocení stanoviska z hlediska zákona o ochraně zemědělského půdního fondu:

Požadavku MŽP na doplnění odůvodnění o prověření jiných variant řešení ve vazbě na ochranu ZPF bude vyhověno tak, že dojde k doplnění textu ve smyslu, že jiné trasování koridoru VRT není s ohledem na morfologii terénu, umístění sídel, náporné body na stávajících železničních tratích a technické podmínky pro vedení trasy (poloměry oblouků) možné.

Odůvodnění:

K namítanému porušení právních předpisů v 9AZUR nedochází. Požadavek na prokazování a posuzování variantních řešení je mimo rámec řešení 9AZUR, která je invariantní a nelze rozšiřovat okruh předmětu řešení, neboť se jich věc netýká. V tomto ohledu negativní stanovisko nesměruje proti návrhu řešení 9AZUR a jde tak nad zákonný rámec.

Pořizovatel k argumentaci MŽP, kde potřebuje z hlediska ZPF vidět a posuzovat různé varianty řešení dodává, že by v takovém případě neexistovala možnost invariantního řešení jakéhokoliv návrhu na pořízení aktualizace ve věci nových ploch a koridorů a z hlediska stavebního zákona i obsahu návrhu aktualizace neshledává takovýto požadavek uvedený ve stanovisku za vymahatelný. Dle ustanovení § 42a stavebního zákona je pořizovatelem přezkoumáván došlý návrh na pořízení aktualizace zásad územního rozvoje, pakliže jsou zákonné náležitosti splněny, lze věc předat zastupitelstvu k rozhodnutí o pořízení aktualizace zásad územního rozvoje. V tomto směru se pořizovatel ohrazuje proti výtkám MŽP ohledně nesprávného postupu pořizovatele a upozorňuje na to, že naopak tento orgán by měl hájit a zkoumat výhradně záležitosti, jenž ze zákona kontrolovat může (oblast životního prostředí), případně se obrátit s podnětem na Ministerstvo pro místní rozvoj, jako příslušný kontrolní orgán k pořizovací činnosti krajů. Ze strany MŽP nemůže být argument k pořizovací činnosti žádným způsobem rozhodný pro výsledné stanovisko a tento má hodnotit návrh 9AZUR jako takový. Dále pořizovatel uvádí, že negativní stanovisko MŽP má být podle § 79 odst. 3, písm. s) zákona o ochraně přírody a krajiny z hlediska zájmů chráněných tímto zákonem nikoli podle druhové ochrany a implementace mezinárodních závazků.

Předmětný koridor pro VRT figuruje v Politice územního rozvoje ČR (dále jen „PÚR“) pod označením ŽD4, kde je stanoven úkol pro územní plánování „Na základě vybraných variant Ministerstvem dopravy vymezit koridor vysokorychlostní železniční dopravy v úseku Praha-Poříčany-Brno“. Zde je tedy jednoznačně dáno, že je naší zákonnou povinností prověřit řešení pouze na základě výběru Ministerstva dopravy, který předložil podklady invariantního řešení. V tomto směru návrh 9AZUR může zkoumat a prověřovat pouze návrh na aktualizaci zásad územního rozvoje, a nikoliv zkoumat

a prověřovat podklady, které se týkají jiných variant, protože nejsou obsahem návrhu. PÚR vymezuje dle jeho čl. (8) „*oblasti, osy a koridory a plochy s ohledem na prokázané potřeby rozvoje území státu*“. K ustanovení § 4 zákona o ZPF uvádíme, že dle odst. 3 lze odejmout zemědělskou půdu I. a II. třídy ochrany v případech, kdy **jiný veřejný zájem výrazně převažuje nad veřejným zájmem ochrany zemědělského půdního fondu**. Z výše uvedeného vyplývá, že 9AZÚR je **přesně tento případ, jelikož je identifikován naprosto konkrétní veřejný zájem nejen celorepublikového, ale dokonce mezinárodního významu** na jeho vymezení a je tedy zřejmé, že argument MŽP hájící pouze obecně I. a II. třídu ZPF k tomuto faktu nejenže nepřihlédla, ale uplatnila jej v rozporu s tímto konkrétním ustanovením.

K porušení ustanovení § 5 zákona o ZPF v rámci 9AZÚR také nedošlo. Posouzení i zdůvodnění řešení bylo provedeno společně s odkazem na informace obsažené ve Studii proveditelnosti, ze které návrh vychází. Duplicitně uvádět posouzení ze studie proveditelnosti jiných variant by bylo nejen formalistické, ale netýkalo by se ani předmětu řešení 9AZÚR. MŽP opírá svůj požadavek na řešení variant o toto ustanovení, které ovšem uvádí, že mají být vyhodnoceny „*předpokládané důsledky navrhovaného řešení na zemědělský půdní fond, a to zpravidla ve srovnání s jiným možným řešením*“. Nejde o striktní požadavek zákona na porovnání variant „pokaždé“ a za další dle znění PÚR nelze ze strany pořizovatele ani zpracovatele řešit a prověřovat něco jiného než „*vybranou variantu Ministerstvem dopravy*“, jak uložila PÚR. Z hlediska záboru ZPF je v návrhu konstatován navíc nepodstatný vliv.

Není úkolem projektanta ani pořizovatele zpochybňovat rozhodnutí zástupců Ministerstva dopravy, které bylo k výběru úkolováno přímo vládou prostřednictvím PÚR ČR a nemá zákonnou oporu požadovat prověřování dalších variant a je jeho úkolem podrobit jeho návrh pořizovacímu procesu aktualizace zásad územního rozvoje. **Obsah návrhu 9AZÚR**, jehož součástí byl i odkaz na Studii proveditelnosti vysokorychlostní trati, Praha – Brno – Břeclav, SUDOP PRAHA a.s., SUDOP EU a.s., 12/2020, o kterém rozhodovalo Zastupitelstvo Středočeského kraje a ke kterému MŽP uplatnilo stanovisko č. j.: MZP/2020/710/29882988 ze dne 4. srpna 2020 je **invariantní**. Součástí tohoto stanoviska byla i informace, že MŽP požádalo o doložení dosavadního prověřování dalších tras navrhovaného koridoru pro záměr VRT Poříčany – Světlá nad Sázavou a spojkou VRT – Nymburk, tudíž měl informace k dispozici a ani ze strany projektanta či pořizovatele by nemohl další obdržet, neboť nejde o předmět 9AZÚR.

K projektovému řešení koridorů je nutno uvést následující. Jedná se o liniové záměry, které musí respektovat požadavky na možnost vyhledání prostoru pro budoucí technické řešení stavby, které je v případě železnice svázáno především profilem trati a minimálními poloměry oblouků nutných pro bezpečný provoz výsledného záměru z čehož vyplývá nemožnost prudkých ohybů koridoru. Nelze opomenout také snahu o eliminaci konfliktů s dalšími zájmy, především na úseku životního prostředí a veřejného zdraví. V neposlední řadě je nutné poukázat na fakt, že s ohledem na hustou sídelní strukturu je prostor pro vymezení takového liniového záměru značně limitován. V návrhu je navíc vyhodnoceno splnění čl. 20a PÚR tedy prostupnost krajiny pro volně žijící živočichy, přijetím příslušnými technickými opatřeními v následných dokumentacích. Vymezení plochy či koridoru nelze ztotožňovat s umístěním stavby. Samotné vymezení záměrů v 9AZÚR nemůže mít přímý vliv na ZPF a nelze předjímat konkrétní podobu v budoucnu realizované stavby, a to ať již z hlediska trasy či užitých technologií. Na úrovni opatření obecné povahy se proto nelze setkat s konkrétními opatřeními, která je třeba učinit ke zmírnění dopadů stavby na okolní prostředí.

Odůvodnění návrhu 9AZÚR obsahovalo informace o odhadu předpokládaných záborů zemědělského půdního fondu, který dosahuje u koridoru D216 takřka 200 ha vzhledem k tomu, že délka trasy zasahující do ZPF čítá 50 kilometrů. V případě koridoru D217 se jedná o délku necelých 12 kilometrů,

což odpovídá odhadovanému záboru půdy v rozsahu necelých 48 ha. S ohledem na technické parametry vedení trasy VRT (sklonové poměry a poloměr oblouků) a fyzicko-geografické podmínky nebylo možné v území zasaženém koridorem železnice eliminovat zábory nejkvalitnějších půd dle třídy ochrany, je však nutno konstatovat, že skutečné reálné zábory výsledného záměru (což je ovšem detail mimo zákonnou podrobnost krajské územně plánovací dokumentace dle § 36 odst. 3 stavebního zákona, která neřeší konkrétní stavbu, ale koridor) budou nižší a dotčená půda bude sejmuta a použita na rekultivace při stavbě trati. Organizace půdního fondu a síť zemědělských komunikací budou trati narušeny, avšak budou provedeny kompenzační opatření, které umožní křížení VRT se zemědělskými komunikacemi. Vzhledem k celkové organizaci půdních bloků nedojde výstavbou trati k tak velké fragmentaci území, aby nebylo možné vzniklé menší bloky i nadále obhospodařovat. **Na základě výše uvedených faktů bylo navrženo doplnění odůvodnění, které obhazuje invariantnost řešení, veřejný zájem a tak i soulad 9AZUR se zákonem o ochraně ZPF.**

Dále pořizovatel uvádí, že vymezení koridoru a následné realizace VPS VRT Poříčany – Světlá nad Sázavou návrhu se nevyhne záboru zemědělského půdního fondu I. a II. třídy ochrany, protože celá správní oblast Středočeského kraje připadající jihovýchodnímu obvodu v okolí Prahy je těmito hodnotnými půdami obklopena. Vedení vlastní dráhy v rámci vymezeného koridoru budou předmětem zpřesnění prostřednictvím podrobnější územně plánovací dokumentace, která má nejen v souladu s nadřazenou plánovací dokumentací, ale také s cíli a úkoly územního plánování aplikovat princip minimalizace záboru těchto půd, a tedy i minimalizace předpokládaného záboru podle kvalifikovaného odhadu.

V této souvislosti pořizovatel odkazuje na již účinné znění Aktualizace č. 3 Zásad územního rozvoje Jihomoravského kraje, kde je v odůvodnění ve věci vedení tratě VRT uvedeno následující (upraveno, zkráceno): „Trasy VRT jsou ve vazbě na Brno řešeny invariantně, o umístění ŽUB již bylo na úrovni Ministerstva dopravy rozhodnuto“. Totéž se týká i odůvodnění Aktualizace č. 4 Zásad územního rozvoje Olomouckého kraje, ze kterého je taktéž patrná akceptace invariantního řešení, a to ve stejné věci, tedy vedení trasy VRT, kdy v rámci této územně plánovací dokumentace je uvedeno následující: „Zároveň je nutné konstatovat, že jiné trasování koridoru VRT není s ohledem na morfologii terénu, umístění sídel, náporné body na stávajících železničních tratích a technické podmínky pro vedení trasy (poloměry oblouků) možné“. Obdobná argumentace je aplikovatelná i v rámci předmětného návrhu 9AZUR. **Tyto Aktualizace také neobsahovaly variantní řešení i přes zásah do ZPF I. a II. třídy ochrany.**

Na základě navrženého doplnění odůvodnění a veškerých výše uvedených faktů prosíme o přehodnocení věci a udělení stanoviska souhlasného.

2.2. Vyhodnocení stanoviska z hlediska zákona o ochraně přírody a krajiny

Požadavku MŽP v souvislosti s řešením střetu návrhových koridorů s biotopem zvláště chráněných velkých druhů savců bude vyhověno tak, že dojde k doplnění specifických opatření, která se uplatní jako požadavky na využití koridorů a úkoly pro územní plánování v rámci článku (129):

- **koridor D216 (trať Praha – Brno, úsek Poříčany – hranice kraje) - „ve správních územích obcí Čejkovice, Košice, Kounice, Nalešov a Zbýšov zajistit prostupnost železničního tělesa pro dálkovou migraci velkých savců“**
- **koridor D217 (trať, spojka VRT – Nymburk) - „ve správních územích obcí Hořátek, Kostelní Lhota a Zvěřínek zajistit prostupnost železničního tělesa pro dálkovou migraci velkých savců“**

Problém střetu s koridorem velkých savců pořizovatel navrhuje řešit totožným způsobem, jako v případě již vydané 3. aktualizace Zásad územního rozvoje Středočeského kraje, jenž bylo tehdy závěrem dohody s AOPK. Zároveň tak budeme držet kontinuitu řešení této kolize.